བོད་རྒྱལ་གོ། ༢༧༥༧ ཟླ་གོ་ ༢༠༧༥ སྤྱི་འདོན་ཨང་། ༧༦༠ ཤེས་རིག་ལས་ཁུངས་རྩོམ་སྒྲིག་ཚན་པ་ནས་རྩོམ་སྒྲིག་དང་པར་སྐྲུན་ཞུས། ཤོག་གྲངས། ༥

ཀ་ཤར་བཀོད་དང་དེའི་གྲུབ་འབྲས།

དགེ་དབང་བསྟན་འཛིན་རྒྱལ་བཟང།

རྩོམ་འབྲེའི་ལམ་ལུགས་ཐོག་མ་དེ་གོང་། ༥༠༠۰ ཙམ་གྱི་སྟོན་ལ་སུ་མེར(Sumer)མི་རིགས་ཚོས་གསར་བཀོད་བྱས་པ་རེད། ཁོ་ཚོས་དངོས་པོ་དང་བསམ་བློ། སྒྲ་སོགས་མཚོན་པའི་རི་མོ་ཝེད་སྟོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དེང་སྐབས་རྩོམ་ཡིག་དང་པར་ཡིག་ནི་མིའི་འབྲེལ་ལམ་མཐུན་རྐྱེན་གཙོ་བོ་ཞིག་ཆགས་ཡོད།

ཐོག་མའི་མཇུག་གཅོན་ལུགས་པར།

མི་རྣམས་གསར་བཀོད་ཀྱི་དངོས་པོ་གསར་པའི་རིགས་ཝེད་སྟོད་བྱེད་པར་ཡང་ཡང་ཞེད་སྣང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དེ་ཡང་མྱི་ལོ་ ༡༦ཆ། ལོར་ཆེས་ཐོག་མའི་མཇུག་གཅོན་ལུགས་པར་ཚོང་འཕྲེལས་བྱས་པའི་སྐབས་སྟན་པ་འགན་ཞིག་གིས་གལ་ཏེ་དེ་རིགས་ཝེད་ཟོལ་ཏ་ཏ་ཟོན་པ་ཆགས་རྒྱུ་ཉན་གཏན་ཁ་ཤས་ཡོད། ཁོ་ཀྱང་ཨ་ལིའི་གསར་ཝེད་ཀྱི་ཁོ་ཚ་ཁ་ཤས་ཀ་ཁ་ཆགས་རྒྱུ་ཡིན། ཁོ་ཀ་ཡི་ཁ་ཤ་ཁ ཁ ཁ

མི་ལྷག་ས་སྒྲམ་ཆུང།

ངག་དབང་བསྟན་འཛིན་ཀྱིས་བསྒྲུར།

གནའ་སྦ་མོའི་དུས་ཤེག་ལ་དཔའ་ངར་ཆེ་ཞིང་བློ་ཁྲོས་ལྡན་པའི་དམག་མི་ཞིག་ཡོད། ཁེངས་ཤེག་ཁོ་དུས་ཡུན་རིང་པོའི་རྟེས་སུ་རང་ཁྱིམ་དུ་ལོག་བཞིན་པའི་སྐབས། ལམ་དུ་ཏན་མོ་མདོག་ཉེས་ཤེག་ཐུག་པ་རེད།

ཏན་མོས་ཁོ་ལ་འཚམས་འདྲི་ཞུས་ནས་རེ་སྐུལ་ཞིག་ཞུ་ཡོད་ཅེར། ཏན་མོས་གལ་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱིས་ལས་ཀ་དེ་ཁས་ལེན་བྱས་ན་དངུལ་ག་ཚོད་དགོས་ཀྱང་ཁོང་ལ་ཁས་ཁང་ཁ་ཤས་ཁ་ཤས་ཁ་ལ་ཁ་ཤ་ཞུ་ཡོད་ཅེར། ཁོང་ལ་ཁ་ཤ་ཞུ་ཀ་ཁ་ལ་ཁ་ཤ་ཞུ་ཡ་ཁ་ཤ་ཞུ་ཡ་ཁ་ཤ་ཞུ་ཡ

༦༣। བཀའ་འགྱུར་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་ཚོས་ཆགས་དོ་སྒྲོག

ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན།

ལྷ་དགེ་བཀའ་འགྱུར་དང་བསྟན་འགྱུར་གྱི་འཕེལ་རིམ།

དེ་རིང་ང་ཚོས་ཆོས་ཆན་ངོ་སྒྲོད་མ་ཞུ་སྟོན་ལ་གཞི་བཅོལ་ཡུལ་གྱི་ལྷ་དགེ་བར་མའི་འཕེལ་རིམ་སྐོར་ལ་རགས་ཙམ་ཞུ་ཡི་ཡིན། དེ་ཡང་གོང་གིར་ཅན་གྱི་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ཡ་ཀྱལ་མངོ་སྟོད་ཁོངས་ཀྱི་ལྷ་དགེའི་ཆོས་རྒྱལ་གདུང་རབས་ཞེ་གཉིས་བ་བསྟན་པ་ཚེ་རིང(*ཀ*ཆ*ཤ*-*ཀ*ཆ*རས*)ནས་ཕྱི་ལོ་ *ཀ*ཆ*ཉ*ཤ* ལོར་ལྷ་དགེ་བར་ཁང་ཆོས་མཛོད་ཆེན་མོ་བཀྲ་ཤིས་སྒོ་མང་གསར་བཞུགས་ཐོག་སྒྲོན་བདག་མཛད་དེ། ལྷར་འཕྱིང་བར་སྟག་རྩེའི་ཕོ་བང་དུ་བཞུགས་པའི་**ལི་ཐང་བཀའ་འགྱུར་མཚལ་པར་མ**་དང་། སྒ་ཙ་གཉན་པཎྜིའི་ཐུགས་དམ་རྡེན་གྱི་བཀའ་འགྱུར། རྒྱལ་རྩེ་དཔལ་འཁོར་ཆོས་སྟེར་བཞུགས་པའི**་བཀའ་འགྱུར་རྒྱལ་རྩེ་ཐེམ་སྦྱངས་མ**། མངོ་སྟོད་ལྷོ་ཇོང་གི་ཕོ་བང་དུ་བཞུགས་པའི་ཐང་ཕོ་ཆེའི་བཀའ་འགྱུར་ས་ཁོགས་དགེ་རྒྱུན་རྣྀང་མ་ཁུངས་བཅོན་ཁག་ལ་མི་ཏུ་རྒྱ་ཐེང་བརྒྱད་པ་ཚོས་ཀྱི་འབྱུང་གནས་སམ་ཀཱཙ་བསྟན་པའི་ཉིན་བྱེད་གཞུག་ལག་ཚོས་ཀྱི་སྒང་བ(*ཀ*ཅ*ཀ*-*ཀ*ཅ*ཅ*ཅ)ཡིས་ཕྱི་ལོ་ *ཀ*ཆ*ཉ*ཤ* ནས་ *ཀ*ཆ*ཉ*ཉ* བར་གཟིགས་ཞིབ་གོ་བསྡུར་གནང་ནས་དཀར་ཆག་ཐེ་བའི་ལོངས་བཀྲ་དང་གསུམ་ལེགས་པར་གྲུབ་ཅིང་། དེར**་ལྷ་དགེ་མཚལ་པར**་ཞེས་གྲགས། དེའི་དཀར་ཆག་ཀྱང་མི་ཏུ་ཚོས་ཀྱི་འབྱུང་གནས་ཀྱིས་མཛད།

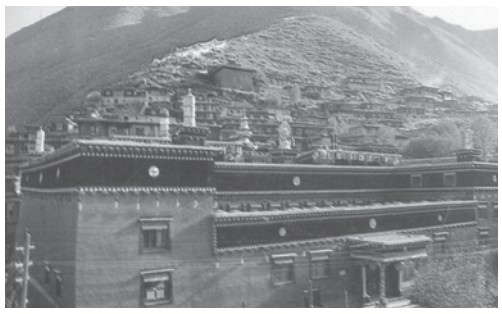

ལྷ་དགེ་པར་ཁང་ཚོས་མཛོད་ཆེན་མོ་བཀྲ་ཤིས་ཐོག་མར།

དེ་ནས་ལྷ་དགེ་བསྟན་འགྱུར་གྱི་པར་ཤེད་བཀོ་རྒྱའི་ལས་གྲྭ་ཕྱི་ལོ་ *ཀ*ཆ*ཉ*བ* ལོར་དབུ་བཙུགས་ཤིང་། དེའི་མ་དལ་ལྷ་ཙ་གཉན་པཎྜིས་ཞུ་ལུ་བསྟན་འགྱུར་མ་དལེར་བཟང་ནས་དཀ་ཞུས་མཛད་པའི་བསྟན་འགྱུར་དེ་ཉིད་ཞུ་དམར་བཞི་པ་སྦྱན་ལྷ་ཚོས་ཀྱི་གཟུགས་པ་དང་། སི་ཏུ་ཚོས་ཀྱི་འབྱུང་གནས་སོགས་ཀྱིས་ཀྱང་ཞུས་དཀ་ལེགས་པར་མཛད་དེ། ཀཱཙ་པའི་ཐུ་བོ་བཅོལ་པ་ཡིན། འོན་ཀྱང་ཚོས་རྒྱལ་བསྟན་པ་ཚེ་རིང་རང་ཉིད་ཕྱི་ལོ་ *ཀ*ཆ*ཉ*ཤ* ལོར་དགུང་གྲངས་རེ་གཅིག་ཐོག་ཚེ་ལས་འདས་པའི་བར་ཚད་བྱུང་། དེའི་རྗེས་སྒས་ཐུ་མ་ཀུན་དགའ་འཕྲིན་ལས་ཕྱི་རྒྱ་མཚོ་རྒྱ་ལས་དོན་ཞུ་མཛད་ཀ་ལོ་ལ་ཁ་ཅིག ཕ་ལ་ཆ་ཤ ལ ལ ལ

ཤེ་ཀུ་བང་གི་ས་རྒྱས་ཀན་ཤེ་བས་རྒྱབ་ས།

དགེ་དབང་བསྟན་འཛིན།

དེ་ལྟར་གོང་གཉིས་བར་ལ་བཀའ་མོལ་མང་པོ་བྱུང་སྟེ། མཐར་རྒྱལ་མོས་དཔལ་ཆོད་ཀྱི་ཐུགས་ལྟར་ཆོས་ཞུ་བར་གཏོང་གནང་མཛད། གནས་ལུགས་དེ་ཐོས་ནས་རྒྱལ་སྲས་དགའ་ཐག་ཆོད་དེ། ད་གཟོད་གཞི་ནས་རྒྱལ་མོ་དགོངས་བའི་གོ་སྒྲབས་ཐོབ་ཕོང་སྟན། དེ་ནས་མི་རིང་བར་རྒྱལ་སྲས་ཀྱིས་རྒྱལ་མོའི་ལུས་ཤ་ཁ་ཤས་ཁ་ཟས་ཀྱི་ཤ། རྒྱལ་མོ་ངོས་ས་ཏཱོས་ན་ཟན་པ་ཕ་ཁྲི་ནས་ཀ་ཟས་ཁ་ལ་ཕུ་ཅི་པ་ཐབ་ཏུ་ཁེ་ཁ་ལ། ཁ་ལ་ཉིན་ཤས་ཀ་ཟ་ཁ་ལ་ཕ་ཁ་ལ་ཁ་ལ་ཁ་ལ། ཁ་ལ་ཉིན་ཤ་ཁ་ལ

རྒྱལ་མོས་སྐུ་ཤུས་གནང་བའི་རྟེས་གསོལ་ཐ་དེ་ཕུས་བཞག་མིན་ཁ་ཁ་ཏོ་ས་བཅུས་ཀྱི་ས་བཏུང། དུག་བཅའ་དེ་ཡིས་རྒྱལ་མོའི་ཚེ་ལོག་སྐད་ཉིག་ཏམ་ནང་ལའོག ཡུད་ཙམ་ནས་རྒྱལ་མོ་བཏོངས་བའི་གནས་ཚུལ་རྒྱལ་ཡོངས་ལ་ཤུགས། གནས་ཚུལ་དེ་རྒྱལ་སྲས་ཀྱིས་ཐོས་སྐད་ཅིག་ཏུ་ཁོས་བཏང། དེ་ནས་ཉིན་ཏ་གསོག་ཙོ་ཏེར་གསེར་ལྟར་ཤ་ཁ་ལ

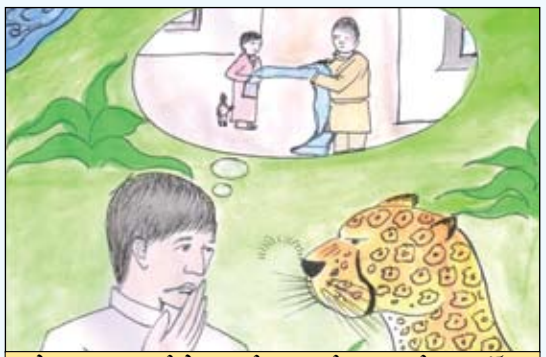

ཏུས་དེ་ནས་བཟུང་འབངས་མི་སེར་རྣམས་ཀྱིས་དགྱེལ་བའི་ཐུག་བསྡུལ་མི་ཡུལ་ཏུ་དངོས་སུ་ཐུངས། དགོན་གསོག་རྣམས་ཀྱིས་ཡུལ་མི་ཚོའི་རྒྱ་ནོར་ཡོངས་རྫོགས་བཏང་འཛོག་ཅུ་ལ་ཐུག ཐུག་ལ་ཁ་ལ་ཁ་ལ ཁ་ལ

ལོ་དེ་དག་གི་རིང་ལ་རྒྱལ་སྲས་ཀྱིས་ཕོ་བྲང་གི་ནང་མཛོད་ནས་རྒྱ་ནོར་ཡོངས་རྫོགས་ཝེད་ཝོ་ཡོངས་སུ་ཐོན་དེ། ཁོའི་ཕ་མེས་ནས་བསགས་བའི་རིན་ཆེན་རྒྱ་ནོར་རྣམས་ཀུང་རེ་ཞིག་རྫོགས་ལ་ཁད་པ་མ་ཐད། རྒྱལ་ཐན་གཞན་ནས་བུ་ལོན་ཡང་ཐུགས་ལ་ནུ། ཁ་ཅིག་ཡང་ཁ

"""""""ཕུ་མཐུད་ཏུ།

ཀུན་ལེན་ཁ

མཁན་ཆུང་སེར་མགོ།

ཁགས་ཆུང་སེར་མགོ། *Artemisia sieversiana* Wild.

འདི་ནི་ལོ་མང་སྐྱེ་བའི་སྟོ་ལྡན་གྱི་རིགས་ཤེས་ཤེ་ཡིན་ཞིང་། སྟོང་པོ་སྨན་ཤས་ཆེ་ལ། ལོ་མ་སྟོ་སྐྱ་ཝི་ཅ་ཉུག་ཀ་ཆེ་ཞིང་རྒྱབ་ཀ་རིས་མོས་སྐྱེ་བ་ཡིན། ངར་བ་རིང་ཞིང་མེ་ཏོ་ཀ་ཆུང་ལ་མཁན་འབྱམ་ས་ཁྲག་ཅན་ཐུང་ལ་ཉམ་ཆུང་ལ་ཝ་ཅ

ལི་ཀ་ཏུང་མཆོག

192) ལི་ཀ་ཏུ་ཁ་ཆོག *Geranium wallichianum* ལི་ཀ་ཏུ་ཁ་ཆོག

འདི་ནི་ལོ་ཐོ་སྨན་ཞིག་སྟེ་བཅོལ་ཏོད་སྟོ་ལས་ཤེ་ཡིན། ཁ་ལ་ཉུ་ལ་ཁ་ལ་ཁ

ལ

ལ

ཁ

ལ

ཁ

ལ

ཁ